

23.01.2025

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2024/1451
Toplantı Tarihi/Sayısı : 30.12.2024/238
Karar Numarası : 2024/1298
Başvuran : A.Y.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Talipsan Mağazacılık A.Ş.
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, görme engeli olan başvuranın taksitli satış imkanından faydalandırılmaması nedeniyle engellilik temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

a. Görme engelli olduğunu, 15/7/2024 tarihinde Gaziantep Sanko Park Alışveriş Merkezinde bulunan “DGN Mağazacılık” adlı dükkândan çanta almak istediğini, ödeme esnasında taksit imkânının olup olmadığını sorduğunu, görevlinin kredi kartına taksit yapamadıklarını ancak mağaza sisteminden açık hesap açmak suretiyle IBAN üzerinden ödeme yapılabildiğini ve bedelin bu şekilde 10 taksite kadar bölünebildiğini ifade ettiğini, bunun üzerine ödeme şekli olarak açık hesap yöntemini seçtiğini,

b. Kasiyer olduğunu öğrendiği K. isimli çalışanın yardımıyla sözleşme hazırlandığını, sözleşmeyi imzaladığını, bir süre bekletildikten sonra K. isimli çalışanın mağaza avukatıyla görüşüğünü ve imzaların birbiriyle uyuşmaması gerekçe gösterilerek kendisine açık hesap oluşturulmadığını, bunun üzerine görme engelli olduğunu ve imza atarken bu tarz hataların olabileceğini ifade ederek yeni bir sözleşme hazırlanmasını talep ettiğini ancak kabul edilmediğini, son seçenek olarak mağaza avukatıyla görüşme talebinde bulunduğunu ancak K. isimli çalışan tarafından bunun da kabul edilmediğini,

c. Tüm bu süreç sonunda alışverişini tek çekim olarak yaptığını, açık hesap açma talebinin sözleşmedeki imzaların uyuşmadığı gerekçesiyle reddedilmesi suretiyle engellik temelinde ayrımcılığa maruz kaldığını iddia etmektedir.

3. Muhatap tarafından sunulan yazılı görüşte özetle:

a. Başvuranın 15/7/2024 tarihinde Gaziantep Sanko Park Alışveriş Merkezinde bulunan mağazalarına geldiği, satış temsilcileri tarafından bilgilendirme yükümlükleri kapsamında başvurana ürün

ve ödeme yöntemleri hususunda bilgilendirme yapıldığı,

b. Mağazada kasiyer olarak çalışan K.K. tarafından başvurana tek çekim ve açık hesap ödeme seçeneklerinin sunulduğu, başvuranın açık hesap ödeme yöntemini seçtiği,

c. Başvuranın görme engeli nedeniyle form doldurma işlemlerinde kasiyerdan yardım talep ettiği, kasiyer tarafından formun doldurulduğu, mağaza sistemine kayıt işleminin gerçekleştirildiği,

ç. Kayıt işleminden sonra ödeme aşamasına geçildiği, elden taksit yöntemi ile satış kapsamında hazırlanan sözleşmedeki eksik olan hususların kasiyer tarafından başvuranın talebi üzerinde doldurulduğu, doldurulan sözleşmedeki bilgiler ve sözleşmenin içeriği hususunda başvuranın aydınlatılmasının akabinde imza aşamasına geçildiği,

d. Başvuran tarafından yazılı görüş ekinde sunulduğu üzere imza statüsünde değerlendirilemeyecek bir şekilde karalama yapıldığı, kasiyerin bu imzanın geçerli olup olmadığı konusunda hukuk servisinden görüş aldığı, servisin ilgili karalamanın imza statüsünde olmadığı yönünde görüş bildirdiği ve imzanın tekrarlanması istediği,

e. Kasiyer tarafından başvurana imzayı tekrar atıp atamayacağını sorulduğu, başvuranın ise engeli nedeniyle imza atmakta zorlandığını ve imzaları benzetemeyeceğini beyan ettiği,

f. Kasiyerin başvurana yardımcı olmak amacıyla onaylı bir imza örneğinin olup olmadığını sorduğu, başvuranın ise özellikle bankalar olmak üzere çeşitli kurumlarla imza konusunda sorun yaşadığını ifade ettiği,

g. Başvuranın imza atmakta zorlandığına dair beyanından sonra kendi iradesi ile tek seçim seçeneğine yöneldiği ve ödemesini yaptıktan sonra şikâyetlerini iletteceğini ifade ederek mağazayı terk ettiği ifade edilmektedir.

4. Muhatabın yazılı görüşü, 19/2/1959 tarihli 7201 sayılı Tebligat Kanunu uyarınca başvurana 19/9/2024 tarihinde usulüne uygun tebliğ edilmiştir. Ancak başvuran tarafından yasal süre içerisinde cevap dilekçesi sunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kanun önünde eşitlik*" başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir:

“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir ... Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz ... Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.”

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Tanımlar*" başlıklı 2'nci maddesi şöyledir:

“(1) Bu Kanunun uygulanmasında; ... d) Doğrudan ayrımcılık: bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi ... f) Engelli: Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duyuşsal yetilerinde

çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre şartlarından etkilenen bireyi ... j) Taciz: Psikolojik ve cinsel türleri de dâhil olmak üzere bu Kanunda sayılan temellerden birisine dayanılarak, insan onurunun çiğnenmesi amacını taşıyan veya böyle bir sonucu doğuran yıldırıcı, onur kırıcı, aşağılayıcı veya utandırıcı her türlü davranışı ... ifade eder. ”

7. 6701 sayılı Kanun’un “Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı” başlıklı 3’üncü maddesi şöyledir:

“(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir.

(2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hal, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.

(3) Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür...”

8. Mezkûr Kanun’un “Ayrımcılık türleri” başlıklı 4’üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi uyarınca doğrudan ayrımcılık, “Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muamele” olarak tanımlanmıştır.

9. 6701 sayılı Kanun’un “Ayrımcılık yasağının kapsamı” başlıklı 5’inci maddesi şöyledir:

“(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar. (2) Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerin planlanması, sunulması ve denetlenmesinden sorumlu olan kişi ve kurumlar, farklı engelli grupların ihtiyaçlarını dikkate almakla ve makul düzenlemelerin yapılmasını sağlamakla yükümlüdür...”

10. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde Kurumun, “Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

11. 6701 sayılı Kanun’un “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesi şöyledir:

“(1) Ayrımcılık yasağı ihlalinin zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir ... (9) İşleme konulamayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

12. 6701 sayılı Kanun’un “İspat yükü” başlıklı 21’inci maddesi şöyledir:

“(1) Münhasıran ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda, başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların

varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

13. 6701 sayılı Kanun’un “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesinin birinci fıkrası “Ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.” hükmünü haizdir. Başvuranın dilekçesinden 6701 sayılı Kanun’un 3’üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen ayrımcılık temellerinden engellilik temeli ile bağlantılı olarak ayrımcılığa maruz kaldığı iddiasında bulunduğu anlaşılmaktadır. Mezkûr Kanun’un 17’nci maddesinin ikinci fıkrası ise “İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.” hükmünü içermektedir. Dosya kapsamında başvuranın, söz konusu iddialara ilişkin muhatabın e-posta adresine elektronik ileti göndererek şikayette bulunduğu anlaşıldığından Kanun’un 17’nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca ilgili tarafa başvuru şartının sağlandığı kanaatine varılmıştır.

14. Ayrımcılık yasağı uluslararası insan hakları hukukunun temelinde yer almakta ve pek çok uluslararası insan hakları sözleşmesinde özel olarak düzenlenmektedir. Tarafı olduğumuz uluslararası sözleşmelere göre herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden eşit bir şekilde yararlanma; ayrımcılığın her türüne, şiddet ve taciz uygulamalarına karşı korunma hakkına sahiptir. Bu bağlamda İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi’nin (İHEB) 2’nci maddesi: “Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin bu Bildirge ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir.” hükmünü haizdir.

15. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi’nin 2’nci maddesine göre; “Herkes yasalar önünde eşittir ve hiçbir ayırım gözetilmeksizin yasalarca eşit derecede korunur. Bu bakımdan yasalar her türlü ayırımı yasaklayacak ve ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka fikir ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğum veya diğer statüler gibi her bağlamda ayrımcılığa eşit ve etkili korumayı temin edecektir.” Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (AİHS) 14’üncü maddesine göre ise; “Bu Sözleşme’ de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan güvence altına alınır.”

16. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında ayrımcılık; objektif ve makul bir neden olmaksızın, aynı durumdaki kişilere farklı muamelede bulunmak olarak tanımlanmıştır (AİHM, *Willis/Birleşik Krallık*, B. No: 36042/97, 11/9/2002, para.48; AİHM, *Okpisz/Almanya*, B. No: 59140/00, 15/2/2006, para.33). AİHM kararlarına göre, "muameledeki farklılık, objektif ve makul bir gerekçeye sahip değilse" ya da "meşru bir amaç" izlenmemişse ayrımcılık söz konusudur (AİHM, *Abdulaziz, Cabales ve Balkandali/ Birleşik Krallık* B.

No: 9214/80..., 28/5/1985, para.72). Bir bireyin farklı muameleye tabi olması odağında gelişen doğrudan ayrımcılığın temelinde istenmeyen bir muamele vardır. Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Hakları Komitesinin 20 No'lu Genel Yorumu'nda doğrudan ayrımcılık şöyle tanımlanmıştır: “*Bir bireyin benzer bir durumda diğer bir bireye göre ayrımcılığın yasaklandığı nedenler temelinde daha olumsuz bir muamele görmesi(...) ayrıca karşılaştırılabilir benzer bir durum söz konusu olmadığında ayrımcılığın yasaklandığı nedenler temelinde yapılan ve zarar veren eylemleri ya da ihmalleri de içerir.*” (Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi (CESCR), Genel Yorum 20: Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklarda Ayrım Gözetilmemesi (2009), E/C.12/GC/20; 10/6/2009, para. 10.).

17. Anayasa Mahkemesi (AYM) kararlarında da; nesnel ve makul bir şekilde haklılaştırılmayan, diğer bir ifadeyle meşru bir amaca dayanmayan ya da seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmayan farklı muameleler Anayasa'nın 10'uncu maddesinin amaçları bağlamında ayrımcı karakterli olarak kabul edilmektedir (AYM, *Nuriye Arpa*, B. No:2018/18505, 16/6/2021, para. 58.). Bu nedenle hukuksal durumları aynı olanlara yönelik farklı muamelenin objektif ve makul bir sebebe dayandığı, farklı muamelenin öngörülen meşru amaç ile orantılı olduğu, diğer bir ifadeyle farklı muameleye tabi tutulan kişiye aşırı ve olağanın ötesinde bir külfet yüklenmediği hâllerde eşitlik ilkesi ihlal edilmeyecektir (AYM, *Burcu Reis*, B. No: 2016/5824, 28/12/2021, para. 50.).

18. Engelliliğe dayalı ayrımcılık yasağı, uluslararası ve ulusal düzenlemeler ile güvence altına alınmıştır. Uluslararası düzenlemeler kapsamında Birleşmiş Milletler (BM) Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'de (EHİS) engellilerin topluma tam ve etkin katılımlarının sağlanması ve ayrımcılık yapılmaması genel ilkeler arasında yer almakta birlikte Sözleşme'nin 2'nci maddesinde engelliliğe dayalı ayrımcılık: “*Siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlamayı kapsamaktadır. Engelliliğe dayalı ayrımcılık, makul düzenlemelerin gerçekleştirilmemesi dâhil her türlü ayrımcılığı kapsar.*” şeklinde tanımlanmıştır. EHİS'in 5'inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları ise şöyledir: “*Taraf Devletler herkesin hukuk önünde ve karşısında eşit olduğunu ve ayrımcılığa uğramaksızın hukuk tarafından eşit korunma ve hukuktan eşit yararlanma hakkına sahip olduğunu kabul eder. Taraf Devletler engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılığı yasaklar ve engellilerin herhangi bir nedene dayalı ayrımcılığa karşı eşit ve etkin bir şekilde korunmasını güvence altına alır.*”

19. AİHM, engelli bireylerin ayrımcı muameleye karşı korunması konusunda uluslararası hukukta ve Avrupa hukukunda bir mutabakat bulunduğu dikkat çekmekte ve AİHS'nin 14'üncü maddesinde sayılan ayrımcılık temelleri sınırlı sayıda olmadığından engellilik temelinde ayrımcılığın ayrıca incelenebileceğini kabul etmektedir (AİHM, *Glor/İsviçre*, B. No: 13444/04, 30/4/2009, para. 53, 80). Ayrıca AİHM, Sözleşme'nin 14'üncü maddesinin engellilerin tüm insan haklarını ve temel özgürlüklerini diğerleriyle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlayacak düzenlemeleri içerdiğini ifade etmektedir (AİHM, *Çam/Türkiye*, B. No: 51500/08, 23/2/2016, para. 65).

20. Somut olayda başvuran özetle; görme engelli olduğunu, elden taksit yöntemi ile muhatap Şirkete ait mağazadan çanta almak istediğini, satın alma sürecinde sözleşme altına attığı imzaların bir imza niteliğinde olmadığı gerekçesiyle kabul edilmediğini, muhataptan tekrar sözleşme hazırlanmasını talep etse de talebinin kabul edilmediğini, engellilik temelinde ayrımcılığa uğradığını ifade etmektedir.

21. İmza kişinin kişiliğini, kimliğini gösteren, onu belirleyen ve diğerlerinden ayıran işaret olarak tanımlanmaktadır. Türk Dil Kurumu (TDK) ise imzayı; "Bir kimsenin herhangi bir belgeyi yazdığını veya onayladığını belirtmek için her zaman aynı biçimde kullandığı işaret" olarak tanımlamaktadır (TDK, Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/>). 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 14'üncü maddesi uyarınca "*Yazılı şekilde yapılması öngörülen sözleşmelerde borç altına girenlerin imzalarının bulunması zorunludur...*". 6098 sayılı Kanun'un 15'inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca "*Görme engellilerin talepleri halinde imzalarında şahit aranır. Aksi takdirde görme engellilerin imzalarını el yazısı ile atmaları yeterlidir.*" Söz konusu Kanun'un 16'ncı maddesinin birinci fıkrası uyarınca ise "*İmza atamayanlar, imza yerine usulüne göre onaylanmış olması koşuluyla, parmak izi, el ile yapılmış bir işaret ya da mühür kullanabilirler.*"

22. 6098 sayılı Kanun'un 253'üncü maddesi uyarınca "*Taksitle satış, satıcının, satılan taşınırı alıcıya satış bedelinin ödenmesinden önce teslim etmeyi, alıcının da satış bedelini kısım kısım ödemeyi üstlendikleri satıştır. Taksitle satış sözleşmesi, yazılı şekilde yapılmadıkça geçerli olmaz...*" Başvuran ile muhatap arasında akdedilmek istenen sözleşme türünün taksitle satış sözleşmesi mahiyetinde olduğu, dolayısıyla başvuruya konu olayda sözleşmenin yazılı yapılmasının kanundan öngörülen geçerlilik şartı olduğu ve muhatap Şirketin başvurudan imza atmasını talep etmesinin söz konusu hüküm kapsamında değerlendirilmektedir.

23. Başvuru dilekçesi ve muhatapın yazılı görüşü incelendiğinde; muhatap Şirket tarafından mevzuata uygun bir şekilde başvuranla sözleşme yapmaya çalışıldığı, başvurudan şahit veya vasi talebinde bulunulmadığı anlaşılmaktadır. Başvuranın sözleşme altına attığı imzalar incelendiğinde ise; başvuranın imzalarının karalama niteliğinde olduğu, imzaların başvurana ait olduğunun anlaşılmasını sağlayacak karakteristik materyal, önemli yazı ve tanı unsuru içermediği değerlendirilmektedir. Nitekim Yargıtay 8. Ceza Dairesinin atıf yapılan kararında "*...alışveriş sonrası alınan sliplerdeki imzaların karalama tarzında basit çizgilerden ibaret bir imza olması nedeniyle sanık eli ürünü olup olmadığı yönüyle tespit yapılamadığına ilişkin Adli Tıp Fizik İhtisas Dairesinin raporu ve tüm dosya kapsamından sanığın atılı suçu işlediğine dair mahkumiyetine yeterli, her türlü şüpheden uzak, kesin ve yeterli delil elde edilemediği...*" ifade edilmiştir (Yargıtay 8. CD, E. 2013/4714, K. 2014/8294, T. 2/4/2014).

24. Yukarıda açıklanan bilgiler ışığında muhatap Şirketin başvuranla sözleşme akdetme sürecinde hukuka aykırı bir işlem yapmadığı ve başvurudan imzasını tekrarlanması talebinin kabul edilebilir olduğu değerlendirilmektedir. Bu aşamada incelenmesi gereken husus; başvuranın imzasının kabul edilmemesinin ardından yaşanan süreçtir. Başvuran bu süreçte tekrar sözleşme hazırlanmasını talep ettiğini ve talebinin reddedildiğini iddia ederken muhatap ise başvuruna tekrar imza atma veya onaylı imza örneği ile işlem yapılması şeklinde alternatif seçeneklerinin sunulduğunu iddia etmektedir.

25. Ayrımcılık yasağının ihlal edildiğinin kanıtlanması, ayrımcılık kendini açık ve kolayca tespit

edilebilen bir şekilde göstermediğinden oldukça güçtür. AİHM bu açıdan "*makul şüphe bırakmayacak*" bir kanıt standardı kabul etmiştir. Mahkemeye göre kanıtlama yeterince güçlü, açık ve birbiriyle uyumlu çıkarsamalardan ya da yeterince çürütülememiş maddi olgulardan oluşabilecektir (AİHM, *Nachova ve Diğerleri v. Bulgaristan*, B. No: 43577/98, 6/7/2005, para. 147). AİHM, bir başvuranın farklı bir muameleye maruz kaldığını en azından "*kanıt başlangıcı*" olarak adlandırılabilir bazı kanıtlarla ortaya koyduğu durumda bu farklı muamelenin yapılıp yapılmadığının ya da haklı olup olmadığının ispatlanmasının karşı tarafa ait olacağını belirtmektedir (AİHM, *Chassagnou ve Diğerleri, v. Fransa* [BD], B. No: 25088/94, 29/4/1999, para. 91-92).

26. AYM'ye göre ayrımcılık iddiasının ciddiye alınabilmesi için başvuranın kendisiyle benzer durumdaki başka kişilere yapılan muamele ile kendisine yapılan muamele arasında bir farklılığın bulunduğunu ve bu farklılığın meşru bir amaç olmaksızın ırk, renk, cinsiyet, din, dil vb. ayrımcı bir nedene dayandığını makul delillerle ortaya koyması gerekmektedir (AYM, *Devrim Evin*, B. No: 2013/2069, 20/2/2014, para. 34; AYM, *Burhanettin Öztürk*, B. No: 2019/36252, 21/9/2023, para. 47).

27. Ayrıca AYM başvurularının iddialarını temellendirecek herhangi bir somut bulgu ve kanıt sunmasını da beklemektedir (AYM, *Mesude Yaşar*, B. No: 2013/2738, 16/7/2014, para. 48; AYM, *Ayla (Şenses) Kara*, B. No: 2013/7063, 5/11/2015, para. 50). Bununla birlikte Mahkeme farklı muamelenin ancak uygulayıcının saikiyle/niyetiyle ortaya çıktığı durumlarda bunun ispatlanması yükümlülüğünün başvurana ait olacağına, zira bu gibi hâllerde ilgili işlem veya eylemi farklı muamele hüviyetine büründüren olgunun, muamelede bulunanın niyeti olacağına vurgu yapmaktadır (AYM, *Burcu Reis*, B. No: 2016/5824, 28/12/2021, para. 57).

28. İspat yüküyle ilgili olarak, 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 21'inci maddesinde "*Münhasıran ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda, başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir.*" hükmü yer almaktadır. Bu çerçevede Kuruma yapılan başvurularda ispat yükünün yer değiştirmesi için başvuranın iddiasının gerçekliğine dair kuvvetli emareler ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması gerekmektedir (TİHEK, B. No: 2019/2118, K. No: 2019/64, 19/11/2019, para. 32).

29. Başvuru dilekçesinde başvuran attığı imzanın kabul edilmemesinin ardından yeni bir sözleşme hazırlanmasını talep ettiğini ancak muhatap tarafından bu talebinin kabul edilmediğini, bu nedenle alışverişini tek çekim yöntemiyle ödeme yaptığını iddia etmektedir. Muhatap ise; başvurana tekrar imza atıp atamayacağını sorulduğunu, başvuranın bu konuda sıkıntı yaşadığını ve imzalarının tekrardan birbirlerine benzer olmayacağını ifade ederek imza atmaktan çekindiğini, mağaza personeli tarafından başvurana onaylı imza örneği ile de işlem yapılabileceğinin ifade edildiğini, başvuranın ise özellikle bankalar olmak üzere kurumlarla imza konusunda sıkıntı çektiğini beyan ederek tek çekim yöntemiyle ödeme yapmayı seçtiğini iddia etmektedir.

30. Dosya kapsamına sunulan bilgi ve belgeler incelendiğinde; muhatap Şirket tarafından mevzuata uygun bir şekilde başvuranla sözleşme yapmaya çalışıldığı, başvurandan şahit veya vasi

talebinde bulunulmadığı, başvuranın mağaza sistemine kaydedildiği, sözleşme akdetme sürecinde Şirket personelinin başvurana yardımcı olma eğiliminde olduğu, sözleşmede doldurulması gereken bilgilerin başvuranın talebiyle muhatap Şirket tarafından doldurulduğu, muhatap tarafından imza uyuşması aranmasının kabul edilebilir olduğu anlaşılmaktadır. Tüm bu hususlar karşısında başvuranın imzasının kabul edilmemesinden sonraki süreçte tekrar sözleşme hazırlanması talebinin reddedildiği iddiasını destekleyecek somut bir bilgi ve belge sunmadığı, bu nedenle iddiasının soyut nitelik taşıdığı değerlendirilmektedir.

31. Sonuç itibarıyla, somut olaya konu iddiaların gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin veya karine oluşturan olguların varlığı ortaya koyulamadığı, başvuranın iddialarını somutlaştıramadığı ve muhatap Şirket tarafından engellilik temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda AYRIMCILIK YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine

başvurulabileceğine,

30/12/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Av. Afişan TİRYAKİ
İl. Başkan

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi